

ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ЮРИДИЧНА ОСВІТА

УДК 005:004:81.243

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2022.27.18>

РОЛЬ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЮРИДИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Васта Валерія Володимирівна,
викладач кафедри загальноправових
та соціально-гуманітарних дисциплін
(Херсонський факультет
Одеського державного університету
внутрішніх справ, м. Херсон, Україна)

Пренько Яна Олегівна,
orcid.org/0000-0002-6223-7850
викладач кафедри загальноправових
та соціально-гуманітарних дисциплін
(Херсонський факультет Одеського
державного університету внутрішніх
справ, м. Херсон, Україна)

У статті розглянуто спосіб упровадження нових інформаційних технологій у процесі викладання та навчання з метою підвищення якості освіти. В умовах сьогодення використання інформаційних технологій є невід'ємною частиною успішного вивчення іноземної мови студентами-юристами. Отже, необхідність введення ІКТ у навчальний процес дозволить витратити мінімум часу на підготовку до занять та полегшить навчання студентам, при цьому збільшить ефективність засвоєння матеріалу.

Ефективність вивчення англійської мови студентами може бути підвищена за рахунок більш ефективного формування лексичних та перекладацьких навичок у разі використання комп'ютерного чи електронного словника, створеного на основі сучасних досягнень інформаційних технологій. Слід зазначити, що застосування словника все ще залишається однією з найкращих можливостей для пошуку визначень слова, його перекладу та добору синонімічного ряду у разі потреби. Під час навчання у закладі вищої освіти юридичного профілю здобувачам вищої освіти доводиться мати справу зі спеціалізованими текстами, де значення терміна не завжди визначається першим із багатьох наданих варіантів перекладу. Окрім того, важливо враховувати специфіку текстів та професійну сферу спілкування. Дискусії у галузі перекладознавства та методів навчання мов не завжди однозначно схиляються на користь необхідності звернення до професійного словника. Під час підготовки майбутніх фахівців юридичного напрямку професійна підготовка пов'язана з одним із організуючих способів навчального процесу

та створенням нових технологічних підходів до організації діяльності студентів з опорою на сучасні інформаційно-комунікаційні технології.

Використання повного спектра технічної підготовки та інформаційних ресурсів у навчанні іноземних мов відповідає сучасній навчальній парадигмі та підвищує пізнавальну діяльність учнів. Тож використання електронних лексикографічних систем у процесі вивчення дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» у закладах вищої освіти структури МВС України є ефективним інструментом формування та розвитку компетенцій у галузі перекладу вузькопрофільних текстів.

Ключові слова: електронний словник, сучасні інформаційні технології, вища освіта, лексичні та перекладацькі навички, словниковий запас.

THE ROLE OF MODERN INFORMATION TECHNOLOGY IN THE STUDY OF FOREIGN LANGUAGES AT THE HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Vasta Valeriia Volodymyrivna,
Lecturer at the Department of General
Law and Socio-Humanitarian Disciplines
(Kherson faculty of Odessa State
University of Internal Affairs,
Kherson, Ukraine)

Prenko Yana Olehivna,
orcid.org/0000-0002-6223-7850
Lecturer at the Department of General
Law and Socio-Humanitarian Disciplines
(Kherson faculty of Odessa State
University of Internal Affairs,
Kherson, Ukraine)

The article examines the method of introducing new information technologies in the process of teaching and learning in order to improve the quality of education. In today's conditions, the use of information technologies is an integral part of the successful study of a foreign language by law students. Therefore, the need to introduce ICT into the educational process will allow spending a minimum of time on preparing for classes and facilitate students' learning, while increasing the efficiency of learning the material.

The effectiveness of English language learning by students can be increased due to the more effective formation of lexical and translation skills when using a computer or electronic dictionary created on the basis of modern advances in information technology. It should be noted that using a dictionary is still one of the best options for finding word definitions, translating them, and selecting synonyms when necessary. While studying at a legal institution of higher education, students of higher education have to deal with specialized texts, where the meaning of a term is not always determined by the first of many translation options provided. In addition, it is important to take into account the specifics of the texts and the professional sphere of communication. Discussions in the field of translation studies and language teaching methods are not always unambiguously in favor of the need to refer to a professional dictionary. During the training of future specialists in the legal field, professional training is related to one of the ways of organizing the educational process and the creation of new technological approaches to the organization of students' activities based on modern information and communication technologies.

The use of a full range of technical training and information resources in foreign language learning corresponds to the modern educational paradigm and increases the cognitive activity

of students. Therefore, the use of electronic lexicographic systems in the process of studying the discipline "Foreign language of professional direction" in institutions of higher education of the structure of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine is an effective tool for the formation and development of competencies in the field of translation of narrow-profile texts.

Key words: electronic dictionary, modern information technology, high education, lexical and translation skills, vocabulary.

Вступ. Метою цієї статті є дослідження ролі сучасної інформаційної технології у вивченні іноземних мов. Отже, основним завданням є аналіз основних форм організації роботи з використанням інформаційних технологій (особливо електронні словники). Тому наша мета – виявити позитивні сторони використання комп'ютера на заняттях іноземної мови. Нині виявляється великий інтерес до підвищення ролі іноземної мови в діяльності випускників вищих навчальних закладів. Використання інформаційних технологій під час занять з іноземної мови надзвичайно актуальні й водночас це проблемне питання для викладачів іноземної мови.

У методиці викладання іноземних мов ця проблема розробляється з початку 80-х років ХХ ст. Аналіз наукової, педагогічно-методичної літератури свідчить про те, що досліджувана тематика не має системного характеру і, як правило, спирається на традиційні технології навчання мови, що не забезпечує ефективності та необхідного рівня підготовки. Наявні комп'ютерні курси, програми, словники для вивчення мови, розв'язання навчальних проблем не підтримуються належним науково-методичним забезпеченням, що ускладнює їх впровадження в широку педагогічну практику.

Велику роль в опануванні іноземної мови відіграє словниковий запас. Сукупність слів будь-якої мови становить словниковий запас. Лексика як провідний компонент спілкування з'являється в мовленні у взаємодії з граматикую і фонетикою. За допомогою лексики можна передати думки і почуття людини. Словникові запаси повинні бути поглинені системою, яка пов'язана зі здібностями мозку людини запам'ятовувати логічно організований матеріал, аналізувати, синтезувати та узагальнювати його [1, с. 326–328].

На жаль, у мовному курсі проблемою підвищення ефективності навчання є словниковий запас. Це пов'язано з тим, що студенти, накопичуючи певний словниковий запас, важко запам'ятовують нові слова та зберігають їх у пам'яті. Отже, це початок процесу забування лексичних одиниць. У зв'язку з цим якість мовлення як усного, так і письмового страждає, оскільки безпосередньо залежить від формування лексичних одиниць і навичок перекладу. Крім того, розширення діапазону комунікаційних ситуацій вимагає більшого обсягу лексичних одиниць і кращих навичок перекладу. Отже, постає питання необхідності збільшення словникового запасу здобувачів вищої освіти та кращого і ефективнішого запам'ятовування і збереження лексичних одиниць у пам'яті шляхом організації інтенсивного навчання їх використанню для створення самостійних мовленнєвих конструкцій для якісного перекладу. Це неможливо без зміни не тільки змісту навчання, а і самого підходу до викладання цього предмета. Зовсім нові можливості відкриваються у зв'язку з появою доступного комп'ютерного обладнання та програмного забезпечення. Процес формування лексико-перекладацьких навичок на всіх його етапах потребує використання словника, який дозволяє зберігати лексичні одиниці, відтворювати їх на основі графічних символів, забезпечувати виконання різноманітних лексичних вправ, організовувати швидкий пошук потрібних лексичних одиниць та виконувати якісний переклад.

Виклад основного матеріалу. Користування словником донині залишається однією з найкращих можливостей визначити значення слова. Безсумнівно, потрібно враховувати специфіку текстів і професійну сферу спілкування. Дискусії в галузі

перекладознавства та методики викладання мов не завжди однозначно схиляються на користь необхідності звернення до фахових словників. Деякі методисти вважають, що в процесі читання навчальної спеціалізованої літератури іноземною мовою необхідно використовувати насамперед механізм природної здогадки, антиципації значення слова або тексту загалом. Наприклад, якщо незнайоме слово неважливе для загального розуміння тексту, його зміст можна здогадатися за аналогією, з контексту або за допомогою словотвору, тоді потрібно читати далі, не вдаючись до допомоги словника. В інших випадках потрібен словник [2]. Механізм антиципації доцільно використовувати під час перекладу зарубіжної спеціалізованої літератури. Однак необхідно враховувати, що мета читання – чи є це загальне чи повне розуміння тексту, часткове вилучення необхідної інформації або точний переклад змісту. Якщо студенти не мають досить міцних навичок використання довідкових джерел інформації, то труднощі відкладання та дратівливості у пошуку відповідного перекладу може призвести до негативного ставлення до словників і, як наслідок, до перекладацької діяльності загалом. Нині існує безліч способів самостійного перекладу і використання замість нього технічних можливостей, а саме мобільних додатків. Як наслідок, навички читання та розуміння іноземної мови не розвиваються, а тому основні освітні цілі не виконуються. Вирішальним фактором у роботі зі словниками є час. Довгий і безуспішний пошук може стати демотивуючим фактором.

Можливість швидкого і правильного використання словника не є метою вивчення іноземної мови професійного спрямування у вищій школі, хоча це базова частина навичок перекладу. Словник також може служити інструментом для розвитку рецептивних та продуктивних навичок засвоєння іноземної мови. Що стосується цілеспрямованої роботи студентів з перекладу текстів за фахом, більшість студентів може нехтувати процесом перекладу, а бажання швидкого результату часто призводить до відмови від електронних словників на користь програм перекладу. Нині інформаційні технології посідають значне місце не тільки серед людей, які професійно займаються комп'ютерними технологіями, але також у сфері різних професій, включаючи лінгвістів, перекладачів, юристів і фахівців, які потребують мобільного перекладу іншомовної інформації. Тому електронний лінгвістичний словник є сучасним, актуальним і мобільним засобом оптимізації процесу перекладу іншомовної лексики. Електронні словники, на відміну від традиційних, дозволяють прискорити та мобілізувати темп навчання іноземних мов, спростити пошук потрібних лексичних одиниць, поглибити та урізноманітнити навчання англійської мови. З огляду на стрімкий розвиток технологій розробники електронних словників досить швидко реагують на зміни мовної ситуації. Користувач електронного словника має можливість оновити вже встановлену програму на будь-якому гаджеті за допомогою Інтернету.

Інтеграція у світовий і міжнародний вектор розвитку освіти, впровадження смарт-технологій веде до реформування сучасної системи вищої освіти. Одним із ключових напрямів у підготовці майбутніх спеціалістів є професійна підготовка. Використання повного спектра технічних, навчальних та інформаційних ресурсів у викладанні мови відповідає сучасній освітній парадигмі та активізує пізнавальну діяльність студентів. Так, використання електронних систем у процесі вивчення дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» у закладі вищої освіти юридичного профілю є ефективним засобом формування та розвитку компетенцій у сфері перекладу текстів.

Згідно з дослідженнями М.А. Хлібової, «завдання подати інформацію іноземною мовою значно складніше, ніж завдання сприйняття іншомовного тексту» [4, с. 169]. Ефективний переклад вимагає знання предметної галузі та володіння мовою. Водночас

переклад науково-технічного тексту повинен відповідати основним універсальним вимогам: точності, абстрактності, логічності та об'єктивності [4]. Еквівалентність і точність перекладу науково-технічного тексту значною мірою залежить від термінології словника. Не тільки обсяг словника, але також і організація словника дуже важливі. Особливо це стосується електронних словників, які можуть запропонувати набагато ширший словниковий запас, ніж класичний паперовий.

Отже, створення електронних словників є перспективним напрямом практичної лексикографії, який активно розвивається. Слід враховувати, що електронні словники скорочують час пошуку, вони містять необмежену кількість інформації, забезпечують одночасний пошук не тільки за назвою словникової статті, а й у всьому величезному обсязі словників вони можуть подавати звуки слів і словникові статті. Звідси електронний формат значно прискорює пошук необхідної словникової одиниці, тобто дуже важливий для звичайного користувача. Внаслідок функції пошукових систем слова з помилками в рядку пошуку можна надати правильні або запропоновані варіанти написання в електронній версії словника. Електронний словник може надати інформацію, яка показує його функціонування у фразеологізмах, а також значно розширює опис словникової одиниці. Це опис граматичних характеристик, складу слова, особливостей вимови, походження, необмежену кількість контекстів, фразеологізмів, концептуальних та культурних компонентів тощо. Це різноманіття характеристик робить словник універсальним, дозволяючи користувачам відстежувати походження та функціонування слова з урахуванням особливостей його використання в мовленні. Електронний формат дає можливість розміщення додаткових ілюстрацій, схем, малюнків, використання відео або запис звуків живої мови у словниковій статті. Таким чином, самі ці функції електронного словника дають можливість здобувачеві вищої освіти не тільки знайти переклад тієї чи іншої одиниці мовлення, а й збагатити власний словниковий запас фразеологічними сполуками та синонімічними рядами.

До особливостей електронного словника слід віднести: велику здатність до відображення змісту словникової статті, включаючи можливість їх показу за різними критеріями; використання різноманітних графічних засобів, які не використовуються у звичайних словниках.

Електронний словник дає можливість використовувати для доступу до вмісту різні лінгвістичні технології, такі як морфологічний і синтаксичний аналіз, повнотекстовий пошук, розпізнавання і синтез звуку. Специфіка словникового реагування полягає в тому, що словник надає широкий спектр інформації про слова чи фрази, а не просто переклад слова, що передбачає активне виділення кількох можливих обґрунтованих альтернатив вжитку мовленнєвої одиниці. Отже, у цьому контексті «паперові» словники є абсолютно застарілим явищем.

Отже, електронний словник – це сучасна лексикографія: обсяг, що зберігається на невеликих носіях та має інформативний контент, характеризується значним скороченням витрат часу на знаходження необхідних даних; простотою використання, що забезпечується діалоговим методом взаємодії з комп'ютером, зручним та зрозумілим інтерфейсом програми, що допомагає користувачеві швидше та ефективніше освоїти як саму програму, так і її можливості. Завдяки електронним базам лінгвістичних даних сучасні словники містять багатий матеріал, це допомагає збагатити лексичний запас здобувачів вищої освіти. Електронні словники можна класифікувати за типом виконуваних завдань (наприклад, словники формального роду та відмінка іменників), за характером лексичних одиниць (це включає словники словоформ, що складається з переліку всіх слів), згідно зі способом упорядкування словників (наприклад, алфавітний) [5, с. 145–147].

Важливим є той факт, що багато дослідників виділяють серед пріоритетних спеціальних словників Інтернету, які реєструють і обробляють окремі словникові групи: словник американських регіональних термінів; термінологічний або глосарій словників, напр. Глосарій тропічної медицини, словник з управління та технологій [6]. Інтернет-енциклопедії представлені як загальні (напр. Encyclopedia Britannica) та спеціальні типи (наприклад, Financial Encyclopedia). Крім того, енциклопедії останнім часом набули популярності, оскільки в них користувачі можуть знайти відповіді на найпоширеніші питання (наприклад енциклопедія Encarta). Отже, очевидно, що електронні лексикографічні продукти активно й успішно завоюють позиції [5, с. 145–147].

Висновки. Основною метою застосування нових інформаційних технологій у процесі викладання та навчання є підвищення якості освіти. Ефективність вивчення англійської мови студентами можна підвищити завдяки ефективнішому формуванню лексичних і перекладацьких навичок у разі вживання, а комп'ютерний словник створений на основі сучасних досягнень інформаційних технологій.

Завдання електронних словників – задовольнити потреби широкої аудиторії; тому їхня головна якість – це корисність і доступність. Вони має відповідати на запити користувачів з будь-яким мовним досвідом. Це досягається шляхом структурування словникової статті, яка є компетентною, зручної обробки інтерфейсу. Тому розвиток засобів навчання викликає розвиток нових методів навчання, відродження методів, які не могли реалізувати без їх використання. Слід згадати методи, які дали життя засобам навчання нового покоління, наприклад методи «інтерактивного навчання», які суттєво відрізняються від методів, які зазвичай використовують: швидку зміну темпу викладу навчального матеріалу, форми викладу, модифікацію його змісту тощо залежно від результатів навчання. Тому використання електронних словників у навчальному процесі є перспективним, незворотнім і цілеспрямованим процесом адаптації сучасної освіти до зростаючого потоку інформації.

Список використаних джерел:

1. Бутаєв Ш.Т. Про методику вдосконалення роботи зі словником. *Молодий вчений*. 2012. № 10. С. 326–328. URL: <https://moluch.ru/archive/45/5476/>.
2. Журавльова Н.Н., Попутникова Л.А., Орлов Д.А. Проблема використання словників та електронного перекладацького сервісу при перекладі спеціальної літератури з німецької мови. *Сучасні проблеми науки та освіти*. 2017. № 4. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=26551> (дата звернення: 13.09.2022).
3. Кревський І.Р., Тусков А.А., Артамонова Ю.З., Юдіна Є.З. Розвиток SMART-освіти. *Конкурентоспроможність у світі: економіка, наука, технології, юриспруденція*. 2016. № 7-1. С. 169–171.
4. Хлибова М.А. Особливості російсько-англійського перекладу науково-технічної статті. *Філологічні науки. Питання теорії та практики*. 2017. № 11 (77). Ч. 2. С. 169–171.
5. Кашеварова І.С. Електронний словник як новий етап у розвитку лексикографії. *Молодий вчений*. 2010. № 10. С. 145–147. URL: <https://moluch.ru/archive/21/2055/> (дата звернення: 13.09.2022).
6. Паперова лексикографія та її комп'ютерний вираз. URL: <http://www.lingvo-plus.ru/leksikografiya/>.